

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ. ДЕТЕРМІНАНТИ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ ОСНОВИ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

План заняття:

1. Класифікація детермінант тіньової економіки
2. Характеристика детермінантів тіньової економіки за змістовим наповненням
 - ❖ Компоненти економічної детермінанти тіньової економіки
 - ❖ Компоненти соціальної детермінанти тіньової економіки
 - ❖ Компоненти інституційно-правової детермінанти тіньової економіки
 - ❖ Компоненти державної детермінанти тіньової економіки
 - ❖ Компоненти політичної детермінанти тіньової економіки
 - ❖ Компоненти психологічної детермінанти тіньової економіки
 - ❖ Компоненти етичної детермінанти тіньової економіки
3. Соціокультурні основи тінізації економіки

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Покажіть на графіку оптимальний рівень оподаткування, за якого державні доходи досягнуть свого максимуму.

Рис. 1. Крива Лаффера

Завдання 2. Знайти відповідність компонентів до трактування детермінантів тіньової економіки за змістовим наповненням

№ з/п	Детермінанти тіньової економіки	Компонента
1	2	3
1	Державна складова	– Рівень податкового навантаження та адміністрування податків

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

		– Надмірне втручання держави в економіку
2	Економічна складова	– Кризові явища в економіці та фінансовому секторі – Низький рівень життя населення
3	Етична складова	– Високий рівень безробіття – Соціальна диференціація та стратифікація суспільства
4	Інституційно- правова	– Недосконалість інституційного середовища – Недосконалість та нестабільність законодавчої бази – Незахищеність права власності та недієздатність системи судочинства
5	Політична складова	– Корумпованість державних служб різноманітних владних структур
6	Психологічна складова	– Бюрократичне свавілля та хабарництво – Суспільно-політична нестабільність – Неналежне виконання державою своїх функцій
7	Соціальна складова	– Бажанням будь-якої людини є понести менші витрати, а отримати більше благ – Формування у свідомості громадян лояльного відношення до корупції та використання тіньових схем, несплата податків і зайнятість в тіньовому секторі економіки не виступають предметом громадського осуду

Завдання 3. Проаналізуйте взаємозв'язок між рівнем довіри українців до державних інститутів та схильністю до тіньової економічної діяльності. Для цього знайдіть наступні дані за останні 5 років:

- рівень довіри українців до основних державних інститутів (Президент, Верховна Рада, Кабмін, суди, поліція, ДПС);
- показники тіньової економіки України (% від ВВП);
- Індекс сприйняття корупції

(Джерела: Центр Разумкова, Міністерство економіки, довідки та сільського господарства України, Державна служба статистики, Transparency International)

На основі проведеного аналізу, дайте відповіді на питання:

1. Як змінювався рівень довіри до різних інститутів?
2. Чи існує кореляція між падінням довіри та зростанням тіньової економіки?
3. Які події мали вплив на ці показники?

Завдання 4. Порівняйте ситуацію з тінізацією економіки в Україні з 2-3 іншими обраними країнами (країна з високим рівнем довіри до інститутів (Швейцарія); країна з схожими проблемами (Молдова); країна, що успішно пододала тінізацію (Естонія)).

Для порівняння використайте наступні критерії:

- рівень довіри до інститутів;
- розмір тіньової економіки;
- ключові реформи;
- культурні особливості.

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

Тестові завдання:

1. За змістовим наповненням детермінанти тіньової економіки поділяються на:

- А. внутрішні та зовнішні;
- Б. економічні, соціальні, інституційно-правові, державні, політичні, психологічні, етичні;
- В. незначного впливу, значного впливу, катастрофічного впливу;
- Г. державні та глобальні;
- Д. прості та складні.

2. Відповідно до світової практики стимулюючий рівень оподаткування повинен перебувати в межах:

- А. 25-30%;
- Б. 5-10%;
- В. 10-20%;
- Г. 50-60%;
- Д. 1-5%.

3. Детермінанти катастрофічного (глобального) впливу - це детермінанти

- А. які діють протягом визначеного часу і для своєї нейтралізації або не потребують витрат, або потребують незначних витрат;
- Б. дія яких може бути компенсована відповідними їх масштабу засобами;
- В. дія яких не може бути компенсована;
- Г. які діють протягом необмеженого часу і для своєї нейтралізації потребують незначних витрат;
- Д. дія яких завжди потребує незначних витрат.

4. Використання особою, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей – це?

- А. тіньова діяльність;
- Б. кримінальна діяльність;
- В. корупція;
- Г. відмивання грошей, отриманих злочинним шляхом;
- Д. хабарництво.

5. За походженням детермінанти тіньової економіки поділяються на:

- А. детермінанти незначного впливу, детермінанти значного впливу та детермінанти

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

катастрофічного (глобального) впливу;

Б. внутрішні та зовнішні;

В. економічні, соціальні, інституційно-правові, державні, політичні, психологічні, етичні;

Г. короткострокові, середньострокові та довгострокові;

Д. всі відповіді вірні.

6. До причин виникнення тіньової економіки можна віднести:

А. низький рівень життя населення;

Б. високий рівень безробіття та орієнтацію частини населення на те, щоб отримати дохід будь-яким способом;

В. непрозорість судової та правоохоронної системи;

Г. низький рівень довіри населення до судових та правоохоронних органів;

Д. всі відповіді вірні.

7. Політична складова включає наступні компоненти:

А. проявляється через нестабільну економіку; порушення рівноваги між функціонуючими владними структурами, відсутністю у суспільстві злагоди; відсутність ефективного державного управління;

Б. бажанням будь-якої людини є понести менші витрати, а отримати більше благ. Суб'єкти господарювання, так як і домогосподарства, будуть хотіти володіти більшим доходом (надприбутками, неоподатковуваною заробітною платою, додатковими виплатами);

В. формуванням у свідомості громадян лояльного відношення до корупції та використання тіньових схем, несплата податків і зайнятість в тіньовому секторі економіки не виступають предметом громадського осуду;

Г. корупція як зловживання посадовою особою своїм службовим становищем заради власних інтересів, що спричиняє шкоду інтересам держави й суспільства, проявляється через підкупність, продажність, хабарництво державних службовців;

Д. недосконалість та нестабільність законодавчої бази – нормативно-правова база щодо детінізації економіки потребує її перегляду на предмет усунення наявних у ній протиріч, гармонізації та приведення її у відповідність до міжнародних стандартів.

8. Крива, яка характеризує залежність бюджетних доходів від середнього рівня податкових ставок в країні (показує наявність оптимального рівня оподаткування, за якого державні доходи досягають свого максимуму):

А. Крива Джіні;

Б. Крива Ляффера;

В. Крива Сміта;

Г. Крива Лоренца;

ДЕТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ

Д. немає вірної відповіді.

9. Психологічна складова включає наступні компоненти:

А. проявляється через нестабільну економіку; порушення рівноваги між функціонуючими владними структурами, відсутністю у суспільстві злагоди; відсутність ефективного державного управління;

Б. бажанням будь-якої людини є понести менші витрати, а отримати більше благ. Суб'єкти господарювання, так як і домогосподарства, будуть хотіти володіти більшим доходом (надприбутками, неоподатковуваною заробітною платою, додатковими виплатами);

В. формуванням у свідомості громадян лояльного відношення до корупції та використання тіньових схем, несплата податків і зайнятість в тіньовому секторі економіки не виступають предметом громадського осуду;

Г. корупція як зловживання посадовою особою своїм службовим становищем заради власних інтересів, що спричиняє шкоду інтересам держави й суспільства, проявляється через підкупність, продажність, хабарництво державних службовців;

Д. недосконалість та нестабільність законодавчої бази – нормативно-правова база щодо детінізації економіки потребує її перегляду на предмет усунення наявних у ній протиріч, гармонізації та приведення її у відповідність до міжнародних стандартів.

10. Етична складова включає наступні компоненти:

А. проявляється через нестабільну економіку; порушення рівноваги між функціонуючими владними структурами, відсутністю у суспільстві злагоди; відсутність ефективного державного управління;

Б. бажанням будь-якої людини є понести менші витрати, а отримати більше благ. Суб'єкти господарювання, так як і домогосподарства, будуть хотіти володіти більшим доходом (надприбутками, неоподатковуваною заробітною платою, додатковими виплатами);

В. формуванням у свідомості громадян лояльного відношення до корупції та використання тіньових схем, несплата податків і зайнятість в тіньовому секторі економіки не виступають предметом громадського осуду;

Г. корупція як зловживання посадовою особою своїм службовим становищем заради власних інтересів, що спричиняє шкоду інтересам держави й суспільства, проявляється через підкупність, продажність, хабарництво державних службовців;

Д. недосконалість та нестабільність законодавчої бази – нормативно-правова база щодо детінізації економіки потребує її перегляду на предмет усунення наявних у ній протиріч, гармонізації та приведення її у відповідність до міжнародних стандартів.